

saaledes, som man skal have gjort med Hensyn til et andet vigtigt Spørgsmaal, at, siger jeg, det erede Medlem da selv vilde have ydet sit Bidrag til, at Forstaelsen kunde udbrede sig af det Princip, hvorpaa Lovforslaget hviler. Det erede Medlem drog saaledes meget stærkt tilfælis imod Umiddelbarhedsprincippet, hvorpaa Lovforslaget hviler, som han erklærede for at være ganske nyt og et, som var i Strid med den almindelige Bevidsthed. Men naar han saaledes anføede over dette Umiddelbarhedsprincip, var overmaade misfornøjet dermed, klagede over, at vel næppe Nogen rigtig forstod, hvad det gik ud paa, saa forekommer det mig, at det erede Medlem ikke leverede noget Bidrag til at forklare, hvad dermed egentlig skulde forstaaes, om han end kom ind paa at angribe nogle Bestemmelser i Lovforslaget, hvor dette Umiddelbarhedsprincip er bragt til Anvendelse. Det erede Medlem for Odense Amts Iste Valgkreds (Røst) fremsatte igaar i Begyndelsen af sit Foredrag det Spørgsmaal, om det da virkelig var nødvendigt at foretage en saadan Resolution, som Lovforslaget gik ud paa, om man ikke kunde blive staaende mere paa Grundlag af det nu Bestaaende og indskrænke sig til at rette de større eller mindre Mangler, som ere tilstede. Han kom imidlertid til det Resultat, at det maatte erkjendes, at der var saa Meget at rette ved det nu Bestaaende, at en fuldstændig Omændring eller Udbedring ikke let kunde lade sig gjøre undtagen ved en Omdannelse af det Hele; han mente, at Flaaslerne vare saa gamle, som han udtrykte sig, at det ikke gik an at gyde den nye Vin paa dem, man maatte have nye Flaasler. Jeg tror, at det erede Medlem har Ret deri, man skal gennemføre Grundlovens Bud om Offentlighed og Mundtlighed i Retspleien ogsaa i den civile eller borgerlige Retspleie. Det erede Medlem for Sorø Amts 2den Valgkreds har nu vel paastaet, at Lovforslaget ikke alene gav det, som Grundloven fordrer, men det gav meget Mere, det gav Mere, end der var nødvendigt, Mere, end der var godt. Jeg tror, at det erede Medlem ikke har Ret i denne sin Paastand. Det er naturligvis ikke min Mening her at sige, at enhver Bestemmelse i Lovforslaget skulde være useilbarlig, at der ikke paa flere, maaske paa mange enkelte Punkter kunde foretages Omændringer, der kunde være Forbedringer. Men her er jo kun Tale om Systemet i dets store Almindelighed. Jeg har nu den Mening, at, naar man i Virkeligheden, i Sandhed vil gennemføre Offentligheds- og Mundtlighedsprincippet, saaledes som Grundloven fordrer det, vil man ikke kunne blive staaende ved Grundlaget i den nuværende Procesform her i Landet, man vil blive nødt til at gaa bort derfra og foretage en saadan gennemgribende Omordning, at det Hele nødvendigvis maa fremtræde som en ny Proces. Det er jo ikke gjort dermed, at man mere eller mindre affaster den

skriftlige Form, og at man i Stedet derfor sætter den mundtlige Procedure, at man aabner Rettens Døre for Publikum og derved altsaa forsaavidt bevirker, at Procesmaaden bliver offentlig, thi Enhver vil give mig Ret i, at en saadan Mundtlighed og en saadan Offentlighed ikke ville kunne siges at omfatte hele Retsagen og ikke engang de vigtigste Dele af Retsagen, naar ikke den samme Offentlighed og Mundtlighed komme tilstede med Hensyn til Tilveiebringelsen af Beviser i Sagen og navnlig med Hensyn til Bidneførsel. Ingen vil kunne erkjende Offentligheds- og Mundtlighedsprincippet for i Virkeligheden at være gennemført, naar man vel kan have Lov til at overvære Udtalelserne fra Parternes eller deres Sagsføreres Side, men derimod er forhindret i at overvære de Forhandlinger, hvorpaa Afgjørelsen af Sagen skulde bygges, navnlig de Forklaringer, der afgives af Vidnerne. Der vil da ikke være givet Publikum, Parterne Leilighed til at følge med eller til i Virkeligheden at danne sig noget begrundet Begreb om, hvorvidt den Afgjørelse, som Sagen faar, er den rette eller ikke, naar man ikke overværer de Forklaringer af upartiske i Sagen Uinteresjerede, hvorpaa Sagen skal bygges, og det er ligesaa sikkert, at, medens det er en Følge af den nuværende skriftlige Procesmaade, at Dommeren ikke kan træde saaledes op som den Ledende og Ordnende i den hele Procesforhandling, som man fra mange Sider har erkjendt for ønskeligt, saa vil Offentlighed og Mundtlighed ikke alene gjøre det muligt for Dommeren nu at gjøre det, men det vil endog saa stille sig som en Nødvendighed, at man maa ordne Procesmaaden saaledes, at Dommeren naar denne ordnende og ledende Indflydelse paa den hele Processens Gang. Dette tror jeg ikke, jeg behøver at føre videre; jeg tror, at Enhver, der vil tænke efter, maa erkjende, at Offentligheds- og Mundtlighedsprincippet, der er nedlagt i Grundloven, maa, naar det skal blive til Sandhed, føre til en gennemgribende Omordning af vort Procesvæsen, meget videre, end det maaske kan synes ved første Dristelse. Men det er ikke alene, fordi Grundlovens Fordring fører til en saadan væsentlig Omordning af Processen, at jeg tror, det anbefaler sig at gaa den Vej, som Lovforslaget foreslaar; jeg tror ogsaa, at man af Hensyn til Sagen selv maa anse det for ønskeligt og rigtigt. Det være langt fra mig ikke at anerkjende, at man har kunnet naae til tilfredsstillende Resultater ogsaa under den nuværende Procesmaade, at der har været arbeidet trolig og hæderlig i denne Retning, og at navnlig de Mænd, der have havt det Hverv at pleie Retten, vistnok have gjort det med megen Dygtighed og Samvittighedsfuldhed, og at forsaavidt den første uundværlige Betingelse for en god Retspleie har været tilstede, nemlig dygtige, erfarne og samvittighedsfulde Dommere. Det være langt fra mig, som selv i nogle og tyve Aar har været